

Горбова І. С.
студентка соціально-правового факультету
Третякова Т.М.
старший викладач кафедри соціології та психології
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕЛІТАРНОГО ПРОШАРКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Сьогодні в нашій країні постає вкрай актуальне питання формування нового елітарного прошарку, оскільки Україна знаходиться в стані глибоких перетворень і виникає потреба нового погляду на дану ситуацію. Адже саме еліта відіграє головну роль в політичному управлінні і має безпосередній вплив на вектор розвитку суспільства.

Сучасна філософська енциклопедія визначає політичну еліту як групу осіб, яка займає провідне або керівне становище в будь-якій галузі людської діяльності: політичній, економічній, військовій, науковій, управлінській, культурній, інтелектуальній, спортивній тощо [1, с. 193-195].

Для ефективного керівництва соціальною системою та процвітання держави потрібно мати, особливу, групу населення з відповідним рівнем політичної свідомості здатну для даної діяльності. Такою групою є еліта. Для того щоб еліта функціонувала на благо суспільства вона повинна бути компетентною в галузі державного управління. Тобто, потрібно готувати професійну політичну еліту і у владні структури варто підбирати кадри на конкурентній основі (для наділення владою найкращих з кращих). Продуктивна діяльність політичних структур залежить від рівня компетентності тих, хто керує. «Насамперед еліта має бути компетентною, такою, що відповідає проблемам епохи» [2, с. 311].

Сьогодні, на жаль, ми часто стикаємося з тим, що індивід ставить свої цілі вище суспільних і своїми діями шкодить йому. Прикладом даної ситуації може слугувати сучасне становище в Україні, а саме: високопосадовці в боротьбі за владу, своє збагачення привели країну до кризового стану. Тому вбачаємо потребу у виробленні нових, сутнісно інших, компетентнісних критеріїв для формування еліти, яка буде дбати про процвітання держави.

О. Крюкова висловила, що «слабка еліта означає слабке управління, політичні провали, хвилювання мас, нестабільність» [3, с.471].

Дане твердження і на сьогодні має велике історичне підтвердження. Через «слабку» еліту нашу країну не беруть до уваги при вирішенні важливих питань на мегарівні політики. Адже, головною ознакою процвітаючого суспільства є компетентна еліта країни, яка має вплив на світовій арені.

Проаналізувавши сучасну українську еліту та її становище, можна погодитись із твердження А. Бойко, що свідомість сучасної політичної еліти, по суті, отруєна відчуттям власної значущості та високого призначення, хоча насправді їх завданням залишається подальше зміцнення економічних і політичних позицій [4, с. 287].

Дана позиція з боку державного апарату та його частин не припустима. Сьогодні Україна знаходиться в край важкому економічному та досить хиткому політичному стані. Сучасна українська політична еліта вичерпала довіру народу за досить короткий час через свої амбіції які перекривали їх обов'язок перед громадянами України. Вони не змогли знайти компромісу інтересів та пожертвувати частиною своїх амбіцій за блага країни та водночас вони поступово втрачають авторитет на світовій політичній

арені, і народ це помічає.

В. Добіжа зауважив: «Недовіра до еліти виникла в наслідок розходження інтересів еліти та інтересів держави. Еліта весь час вирішувала питання на свою користь, відступаючи від державницьких, національних цінностей, залишаючи український народ позаду в перегонах за чинами і титулами» [5, с. 731].

Отже, для довіри суспільства еліті, останнім потрібно розділяти суспільні інтереси, тобто знаходити в цьому і власні позитивні мотиви, відповідати ділом за слова і бути готовим до самопожертви. Проявивши таку турботу, влада зможе повернути довіру не тільки свого народу, але й підняти свій авторитет на найвищому рівні політики.

У перехідні періоди елітарний прошарок не лише викликає, пропонує варіанти політичних змін, але й сам може й піддаватися змінам.

На думку В. Парето, у суспільстві поряд з елітою завжди існує «контр еліта» (потенційна еліта, яка чекає свого часу, особи, які за своїми психологічними якостями могла б увійти в еліту, але не ввійшла через своє соціальне становище). Коли контреліта досягає певних вершин у своєму розвитку, тоді в суспільстві виникає потреба в ній. Таким чином, контреліта займає місце правлячої еліти. Це об'єктивний соціальний закон суспільних змін. У такому разі колишня правляча еліта, втративши свої кращі якості, переходить у «не еліту». Відома теза В. Парето, що історія - це кладовище аристократій (еліт) [6, с. 136].

Відчуваємо, що на такому історичному «кладовищі» знаходиться і наш привілейований суспільний клас. Відсутність нової енергійної еліти є однією з головних проблем сучасної України, що передбачає одночасно і постановку пріоритетних задач щодо її формування.

У пострадянських країнах трансформаційний процес значно ускладнюється, через різні погляди на розбудову української держави, відмінності у культурних, ідеологічних, релігійних переконаннях майбутнього.

Значний період часу еліти інших держав нав'язували українському суспільству різні принципи і засади організації життя. Це не є правильним. Таким чином, вважаємо, що тільки самостійне і компетентне вирішення цього питання в інтересах нашого народу, нашої країни допоможе здолати проблему формування «слабкого» елітарного прошарку в сучасній Україні.

Література

1. Філософський енциклопедичний словник. - К.: Абрис. -2002. - С. 742.
2. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? - К., 2001.
3. Бойко А. Політичні чинники корупції в Україні / А. Бойко // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. - 2011. - Вип. 53. - С. 284-289. - (Серія юридична).
4. Воронько О. Формування кадрів державного управління, їх еліти: деякі аспекти і проблеми / О. Воронько // Вісник УАДУ при Президентіві України.- 2002. - № 1. - С. 15-18.
5. Добіжа В.В. Політична культура владної еліти в умовах суспільно- політичної трансформації / В.В. Добіжа // Держава і право. Юридичні політичні науки. - Вип. 38. - К. : Ін-т держави і права НАНУ. - 2007. - С. 726-732.
6. Перен М.І. Політико-владна еліта України: соціо-психічна модель / Київ - 2013. - С. 136.